

Tranan som häckande fågel i Skåne 2020

Sverige kan beskrivas som tranornas land.
Denna stora och ståtliga fågel har allt mer blivit hemmahörande
också i Skåne som nu har hundratals häckande par.

Richard Ottvall

Tranan är en fågel som länge har haft hög status hos oss människor. Den är sedan flera sekler förknippad med uttrycket "tranan bär ljus i säng" som anspelar på tranans mäktiga ankomst på våren då dagsljuset kommit tillbaka på allvar. En gammal lokal tradition i delar av Sverige, men tydligen också i Danmark, är firandet av "trandagen" (tidigare "ljusdagen"). I tider när t.o.m. kanelbullen firas med en egen dag är så vitt jag förstår 25 mars ett slags "officiell" dag i Sverige tillägnad tranan. Vi skulle kunna uppehålla oss rätt länge vid olika traditioner i äldre tider kopplade till trandagen. Jag konstaterar kort att trandansen vid Hornborgasjön och Pulken i Skåne kan ses som moderna hyllningsaktiviteter för den majestätiska tranan.

Det har nog inte gått många obemärkt förbi att tranan har haft en makalös beståndsutveckling de senaste decennierna. Den mest aktuella skattningen för hela Sverige är 39 000–50 000 par (*Svensk Fågeltaxering 2019*), knappt 50 % högre än skattningen i Ottosson m.fl. (2012) som gjordes ca tio år tidigare. Eftersom den senaste skattningen för beståndet i Skåne också har ca tio år på nacken bedömde SkOF:s Forsknings- och fågelskyddskommitté att det var hög tid att uppdatera kunskapen om artens förekomst och utbredning i landskapet. Därför bestämdes att för 2020 uppmana alla SkOF:s medlemmar att rapportera tranor under häckningstid. Göingebygdens Biologiska Förening gick

också ut till allmänheten via *Norra Skåne* för att öka flödet av inrapporterade göingska tranor.

Det fanns två syften med inventeringen som utfördes under 2020. Dels var vi tämligen säkra på att det skånska beståndet hade blivit klart större än de 400 par som var den senaste bedömningen, dels var vi nyfikna på om en mer utbredd etablering kunde fastställas i jordbruksmarker i den sydvästra delen av Skåne.

Metodiken var egentligen enklast möjliga. Samtliga observationer av par eller ensamma individer i lämplig häckningsmiljö mellan 15 mars och 30 juni var intressanta för sammanställningen av den häckande skånska populationen av trana. I *Anser* uppmanades läsarna att rapportera tranor. Som redan nämnts gjorde Göingebygdens Biologiska Förening flera upprop för att täcka Hässleholms kommun. Thomas Johnsson samordnade inventeringen och sammanställde resultatet i *Göinge-Biologen*. Hans Cronert sammanställde förekomsten i Kristianstads kommun i tidskriften *Spoven*.

En genomgång av rapporter till *Artportalen* gjordes för samtliga skånska kommuner. Själv hade jag skaplig koll på Höörs kommun och spenderade en del timmar i markerna för att hitta häckande tranor. Men i flertalet kommuner kan vi räkna med att antalet rapporterade tranor inte motsvarar den verkliga förekomsten utan utgör underskattningar.

Tranparet. Foto: P-G Bentz.

Vid sammanställningen av rapporter tog jag hjälp av Thomas Johnsson, Mikael Svensson, Osby, Hans Cronert och Patric Carlsson, Örkelljunga för att gemensamt försöka komma fram till rimliga antal par i respektive kommun. Lite förenklat har dessa kommuner likartade miljöer och tätheterna av häckande tranor kan rimligen vara "i samma härad" i skogsdominerade landskap i norra Skåne. Dessutom gjordes en avstämning med Roland Sjöberg av förekomsten i Klippans kommun där Roland tillsammans med Mats Tell hade gjort inventering av trana på egen hand i delar av kommunen som kompletterade spontanrapporteringen.

Resultat

Totalt sett var det god uppslutning av rapporter på *Artportalen*. I storleksordningen 300 observationer var intressanta för vi-

dare sammanställning. Då det var en mild vinter med flera konstaterade övervintrande tranor i Skåne och många tidigt anlända häckfåglar inkluderades noteringar på *Artportalen* även från februari och första halvan av mars om tranorna hade setts i trolig häckningsmiljö. I Hässleholms kommun kom det dessutom in 150 spontanrapporter från personer som normalt inte lägger in fågelobservationer på *Artportalen*.

Föga förvånande var rapporteringen av tranor uppenbart bristfällig i Östra Göinge kommun men jag tror det går att överföra täthetsuppgifter från närliggande kommuner till denna vita fläck i nordöstra Skåne. Även Perstorps kommun hade få rapporterade tranor, och då endast i närheten av tätorten. Här blir det svårare att bedöma det totala antalet i kommunen men min bedömning på 10–16 par är knappast i överkant.

Tabell 1. Den kommunvisa fördelningen av häckande tranpar i Skåne 2020.

<i>Kommun</i>	<i>Landareal (km²)</i>	<i>Bedömt antal rapporterade par tranor</i>	<i>Bedömt antal par tranor</i>	<i>Par per km²</i>
Bjuv	115	3	3–5	0,03–0,04
Bromölla	162	5	7–10	0,04–0,06
Burlöv	19	0	0	0
Båstad	210	8	8–12	0,04–0,06
Eslöv	419	4	8–14	0,02–0,03
Helsingborg	344	2–3	3–5	0,01
Hässleholm	1270	ca 100	140–180	0,11–0,14
Höganäs	143	1	2–5	0,01–0,03
Hörby	419	10	16–24	0,04–0,06
Höör	291	max 8	12–18	0,04–0,06
Klippan	374	15	25–35	0,07–0,09
Kristianstad	1245	40	80–100	0,06–0,08
Kävlinge	293	0	0	0
Landskrona	140	0	0	0
Lomma	56	0	0–2	0–0,04
Lund	427	8	10–16	0,02–0,04
Malmö	157	0	0	0
Osby	576	19	80–110	0,14–0,19
Perstorp	159	4	10–16	0,06–0,09
Simrishamn	392	6	12–18	0,03–0,05
Sjöbo	492	8	14–24	0,03–0,05
Skurup	194	6	8–12	0,04–0,06
Staffanstorps	107	0	0	0
Svalöv	387	8	15–23	0,04–0,06
Svedala	218	max 7	8–12	0,04–0,06
Tomelilla	396	max 8	8–12	0,02–0,03
Trelleborg	340	max 3	4–6	0,01–0,02
Vellinge	143	0	0	0
Ystad	350	max 6	6–12	0,02–0,03
Åstorp	92	max 2	2–4	0,02–0,04
Ängelholm	420	ca 15	20–30	0,05–0,07
Örkelljunga	320	33	40–60	0,12–0,19
Östra Göinge	432	max 5	60–80	0,14–0,19
<i>Totalt</i>	<i>11 102</i>	<i>ca 315</i>	<i>601–835</i>	<i>0,05–0,07</i>

I *Artportalen* uppskattade jag antalet tranpar till ca 315 i hela Skåne (Tabell 1). Självklart saknas många par/revir i denna rapportering men det är inte helt enkelt att räkna upp till rimliga nivåer. Då jag tror att bedömningarna för Hässleholms, Klippans, Osby och Östra Göinge kommuner ligger relativt nära sanningen, får dessa utgöra referens vid bedömningarna av mindre trantäta kommuner.

Totalt landar jag i ett intervall på 601–835 par i hela Skåne. Eftersom ingen av kommunerna blivit inventerad i detalj med en systematisk metodik, får denna sammanställning bli en fingervisning om det skånska tranbeståndet. Det råder dock ingen tvekan om att de skånska tranorna

har blivit fler sedan den senaste atlasinventeringen.

Även om tranorna främst förekommer i de skogsdominerande delarna av landskapet, har en spridning ut på slättbygderna ägt rum under 2010-talet. Den spridningen framgår inte så tydligt i den här sammanställningen, men från flera kommuner i slättbygder rapporterades par på platser där de saknades vid den senaste skånska atlasinventeringen. Jag tror dock inte att hela ökningen från de 400 par som bedömdes häcka i Skåne 2008 till åtminstone 600 par 2020 kan förklaras med en spridning till jordbruksmiljöer. Så markant uppfattar jag inte ökningen i slättbygderna i det rapporterade materialet. Tranorna har nog bli-

Tranpar med vuxen unge. Foto: Hans Cronert.

vit fler också i den skogsdominerade norra och nordöstliga delen av Skåne.

Så värst många rapporter om häckningsframgång finns förstås inte från säsongen 2020. Vi behöver emellertid knappast bekymra oss om den biten, då tranorna tycks sköta detta alldeles utmärkt. Själv har jag inte noterat en enda unge på tio år i reviret alldeles utanför knuten där jag bor i utkanten av Höör. Min gissning är att rävarna har tagit äggen vid de tillfällen de har försökt sig på att häcka.

Slutsatsen av den förenklade inventeringen av trana i Skåne 2020 är att denna arts framgångssaga fortsätter med en hög årstillväxt. Med den här takten kan bestån-

det kanske nå 1 000 par inom en inte alltför avlägsen framtid? Det skulle motsvara närmare ett tranpar per 10 km² skånsk landyta.

Tack alla rapportörer och sammanstäl-lare av kommunobservationer!

Richard Ottvall
richard.ottvall@gmail.com